

การบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้เรื่อง พุทธประวัติเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์

THE INTEGRATION OF ART INTO LEARNING BUDDHIST HISTORY TO ENHANCE ACADEMIC ACHIEVEMENT AND CREATIVITY OF GRADE 8 STUDENTS AT TRIAM PHUTTHASAT SCHOOL

แม่ชีนพธีรา หวลมานพ

Nopthira hualmanop

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา

วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา

Bachelor of Education Program in Teaching Buddhism

Nakhonratchasima Buddhist College

Email: nopthira369ui@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธประวัติ (2) ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องพุทธประวัติโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์ จำนวน 17 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ 4) แบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และการทดสอบ t-test (Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยการบูรณาการศิลปะอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบูรณาการศิลปะ, ความคิดสร้างสรรค์, พุทธประวัติ

Abstract

This research aimed to: (1) compare the academic achievement in the life of the Buddha, (2) study the creativity of students after learning through arts integration, and (3) examine student satisfaction toward the arts-integrated learning approach in the life of the Buddha. The sample consisted of 17 Grade 8 students at Triam Phutthasat School, obtained through cluster random sampling. The research instruments included: 1) lesson plans, 2) an achievement test, 3) a creativity assessment, and 4) a satisfaction questionnaire. The statistics used were percentage (%), mean (\bar{X}), and standard deviation (S.D.), as well as a dependent t-test. The findings revealed that:

- 1) the average academic achievement score in the life of the Buddha after the intervention was significantly higher than the pre-intervention score at the .05 level.
- 2) the students' overall creativity was at a high level.
- 3) the students' satisfaction toward the arts-integrated learning approach was at the highest level.

Keywords: Arts Integration, Creativity, Life of the Buddha

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่กับทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ โดยเฉพาะทักษะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กำหนดให้การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์จริง

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ซึ่งอธิบายว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Piaget, 1986) ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้แนวคิดหลักสูตรบูรณาการเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีความหมาย (ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต, 2552) โดยเฉพาะการบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนรู้ เนื่องจากศิลปะเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นอารมณ์ ความสนใจ จินตนาการ และการแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรมสามารถถ่ายทอดได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย การเรียนรู้เนื้อหาทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะพุทธประวัติ เป็นสาระสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์, 2555) อย่างไรก็ตาม เนื้อหาพุทธประวัติมีลักษณะเป็นเรื่องราวในอดีตและมีความเป็นนามธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อันนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนรู้พุทธประวัติ จึงเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การวาดภาพเล่าเรื่อง การออกแบบชิ้นงาน หรือการสื่อความหมายผ่านศิลปะ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย งานวิจัยของไชยพจน์ หวลมานพ (2559) และตารินทิพย์ เงินลาด และไชยพจน์ หวลมานพ (2567) ยืนยันว่าการใช้ศิลปะเป็นสื่อถ่ายทอดเนื้อหาทางพระพุทธศาสนา สามารถกระตุ้นจินตนาการและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดย Torrance (1966) ระบุว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถนะที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ หากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ มีศักยภาพในการพัฒนาทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

การจัดการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติ โดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทการศึกษาในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธประวัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนเรื่องพุทธประวัติโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 35 คน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติที่บูรณาการศิลปะที่บูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน มีผลการประเมินในระดับมากที่สุด
 - 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88
 - 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 3 ข้อ คือ 1) วาดภาพเล่าเรื่อง 2) ออกแบบโปสเตอร์ธรรมะ 3) การตุนพุทธประวัติ โดยวัดใน 4 ด้าน คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.80 ทุกข้อ
 - 4) แบบวัดความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้
 - 1) ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคน
 - 2) จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง พุทธประวัติ ที่บูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 4 สัปดาห์
 - 3) หลังการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 8 แผน ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน วัดความคิดสร้างสรรค์และวัดความพึงพอใจของนักเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หาค่าสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พุทธประวัติ แบบวัดความพึงพอใจ ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พุทธประวัติ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ โดยการทดสอบ t-test (Dependent) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) วิเคราะห์ระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ โดยแต่ละด้านมีผลการประเมิน 4 ระดับคือ

4 คะแนน ดีมาก

3 คะแนน ดี

2 คะแนน พอใช้

1 คะแนน ปรับปรุง

นำคะแนนที่ได้แต่ละข้อทั้ง 4 ด้าน มารวมกับแล้วเทียบกับเกณฑ์ระดับความคิดสร้างสรรค์ดังนี้ (สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2556)

13-16 คะแนน = ความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง

9-12 คะแนน = ระดับปานกลาง

5-8 คะแนน = ระดับพอใช้

ต่ำกว่า 5 คะแนน = ต้องเสริมเพิ่มเติม

4) วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน เรื่อง พุทธประวัติโดยบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยนำคะแนนที่ได้จากการวัดความพึงพอใจ แปลผลหาค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พุทธประวัติ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ โดยการทดสอบ t-test (Dependent) ดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พุทธประวัติ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	df	P (Sig)
ก่อนเรียน	17	11.47	2.83	8.507	16	0.000
หลังเรียน	17	20.41	2.19			

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการศิลปะ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 20.41$, S.D. = 2.19) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.47$, S.D. = 2.83) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 8.507$, $df = 16$, $p = .000$) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการศิลปะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพุทธประวัติของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ผลการศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
ความคิดคล่อง	3.78	ดีมาก
ความคิดยืดหยุ่น	3.86	ดีมาก
ความคิดริเริ่ม	3.92	ดีมาก
ความคิดละเอียดลออ	3.77	ดีมาก
รวม	15.33	สูง

ตาราง 2 พบว่า ผลการประเมินคะแนนเฉลี่ยด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์รายด้านอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน โดยความคิดริเริ่มมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.92) รองลงมาคือความคิดยืดหยุ่น (3.86) ความคิดคล่อง (3.78) และความคิดละเอียดลออ (3.77) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.33 คะแนน

ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องพุทธประวัติโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่องพุทธประวัติโดยการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ ($n=17$)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมช่วยให้เข้าใจพุทธประวัติได้ง่ายขึ้น	4.52	0.51	มากที่สุด
2. กิจกรรมมีความน่าสนใจและไม่น่าเบื่อ	4.55	0.33	มากที่สุด
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่	4.62	0.54	มากที่สุด
4. สื่อและวัสดุศิลปะที่ใช้มีความเหมาะสม	4.43	0.72	มาก
5. สื่อช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์	4.51	0.44	มากที่สุด
6. สื่อช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ	4.44	0.87	มาก
7. บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้	4.56	0.52	มากที่สุด
8. นักเรียนรู้สึกสนุกและมีความสุขในการเรียน	4.52	0.67	มากที่สุด
9. นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น	4.62	0.60	มากที่สุด
10. สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะ	4.66	0.46	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.54	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.46) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.54 และ 0.60 ตามลำดับ) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่รายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สื่อและวัสดุศิลปะที่ใช้มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.72) และสื่อช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.87) ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยสรุปนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีแก่ผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการศิลปะช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องพุทธประวัติของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า การบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การสร้างผลงาน และการสื่อความหมายผ่านศิลปะ ทำให้เนื้อหาทางพระพุทธศาสนาที่เป็นนามธรรมเกิดความชัดเจน เข้าใจง่าย และจดจำได้ยาวนานขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ของ Piaget (1986) ที่ระบุว่าผู้เรียนสร้างความรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดหลักสูตรบูรณาการที่เน้นการเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต, 2552) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวัฒน์ ศรีเศรษฐา (2563) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระณัฐภูมิ อคควทตโน (2564) ที่ชี้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลอออยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมวาดภาพเล่าเรื่องและการสร้างผลงานศิลปะจากเนื้อหาพุทธประวัติสามารถส่งเสริมศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของการวิจัย ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Torrance (1966) ที่ระบุว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดอิสระ ทดลองและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของไชยพจน์ หวลมานพ (2559) ที่ศึกษาการสร้างสรรค์ประติมากรรมนูนสูงจากภาพพุทธประวัติ และพบว่าการใช้ศิลปะเป็นสื่อในการถ่ายทอดเนื้อหาพุทธศาสนาช่วยกระตุ้นจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของตารินทิพย์ เงินลาดและไชยพจน์ หวลมานพ (2567) ที่ระบุว่าการใช้สื่อศิลปะสมัยใหม่ทางพุทธศาสนา ช่วยพัฒนาการคิดสร้างสรรค์และการสื่อสารความหมายเชิงนามธรรมได้ดี

3. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยการบูรณาการศิลปะในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎี แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ McClelland (1985) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาส แสดงความสามารถและประสบความสำเร็จจากผลงานของตนเองจะเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้สูงขึ้น ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณณ ชีวาจิตเกษม (2567) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกและความพึงพอใจต่อ การเรียนในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาและกลุ่มสาระสังคมศึกษา ควรนำแนวทางการบูรณาการศิลปะในการ เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาเชิงนามธรรมได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้
- สถานศึกษาควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเฉพาะการบูรณาการศิลปะ กับสาระพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน
- ครูควรออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การวาดภาพเล่าเรื่อง การสร้างสรรค์ ชิ้นงานศิลปะ หรือการนำเสนอผลงาน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระและพัฒนาศักยภาพด้าน ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรศึกษาผลของการบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้กับสาระอื่น ๆ นอกเหนือจากพุทธประวัติ เช่น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือศีลธรรมในชีวิตประจำวัน
- ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การ สัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม หรือการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของผู้เรียน เพื่ออธิบายผลการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ได้ดีมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง การบูรณาการศิลปะในการเรียนรู้เรื่องพุทธประวัติเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเตรียมพุทธศาสตร์ สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นางสาวสุภารัตน์ วงศ์คำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ แนวทาง และตรวจสอบแก้ไขงานอย่างต่อเนื่องจนบทความมีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ดร.นิพล อินนอก อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาวิจัย และคณาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำความรู้และแนวคิดในการพัฒนางานวิจัยให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคุณครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษา พระเอกศักดิ์ อดุสสโก ที่ให้โอกาสและการ สนับสนุนในการเก็บข้อมูลสถานศึกษา รวมถึงคุณครูและบุคลากรทุกท่านในสถานศึกษา ที่ให้ความร่วมมือและ ช่วยอำนวยความสะดวกตลอดการดำเนินงาน

ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุกรูป ที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และการวิจัยด้วยความตั้งใจ

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณครอบครัว พระมหากานิต ธมมมานิโต ปธ.7 เพื่อนนักศึกษา ตลอดจน แหล่งข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาและเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อยอดในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://academic.obec.go.th/images/document//1559878925d_1.pdf. {16 มกราคม 2568}
- ไชยพจน์ หวลมานพ. (2559). การสร้างสรรค์ประติมากรรมนูนสูงจากภาพพุทธประวัติ. วารสารวิถีสังคมมนุษย์, 4(2), 169–196.
- ตารินทิพย์ เงินลาด, และไชยพจน์ หวลมานพ. (2567). การสร้างสรรค์สื่อสมัยใหม่ทางพุทธศาสนาในรูปแบบปริศนาธรรม. วารสารศิลปกรรมบูรพา, 27(1), 43–70.
- ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต. (2552). หลักสูตรบูรณาการ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/หลักสูตรบูรณาการ/>. {16 มกราคม 2568}
- พระณัฐวุฒิ อคควาฑฒโน. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2(2), 61–62.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. มูลนิธิการศึกษาทางไกลทางพระพุทธศาสนา.
- รณณ ชีวาจิตเกษม. (2567). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรเรียนให้มีวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2556). เอกสารประกอบการสอน สถิติสำหรับการวิจัย. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- อภิวัฒน์ ศรีเศรษฐา. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- McClelland, D. C. (1985). *Motivating Economic Achievement*. New York: Free Press.
- Piaget, J. (1986). *The construction of reality in the child*. N.Y.: Ballantine Books.
- Torrance, E. P. (1966). *Torrance tests of creative thinking-norms technical manual research Edition verbal tests, forms A and B figural tests, forms A and B*. Princeton: Personnel Pres. Inc.